

Iskolaérettség

A 6. évet betöltött, iskolaérett gyermek képes rá, hogy elfoglalja helyét az iskolai közösségben, megfeleljen a magatartási és tanulási elvárásoknak.

Nézzük, mik ezek az elvárások. Az államtitkárság neve is jelzi, mik az iskola funkciói: nevelés és oktatás, tehát magatartással kapcsolatos, nevelési, és tudással kapcsolatos, oktatási feladatok. Az iskola ezekhez a feladatokhoz várja a meglévő alapokat. Optimális esetben folytatja azt, amit a család, az óvoda (bölcsőde) és a gyermek tágabb (társadalmi) környezete elkezdett.

A gyermektől elvárjuk, hogy tudjon alkalmazkodni az iskola szabályrendszeréhez: a tanítási órákon figyeljen, befogadjon, vegyen részt aktívan is, és adjon számot a tanultakról. Ne szoruljon állandóan külső megerősítésre, tevékenységeit, feladatvégzését tudja kontrollálni, hibáit segítséggel, vagy önállóan felismerje és javítsa, tanuljon belőlük. Az iskola tartalmi és időbeli normák szerinti teljesítményt vár el és minősít.

A foglalkozások időkeretei megszabják, mikor ehet, mikor mehet ki az óráról, mikor játszhat, mozoghat. A gyermek a tanítási órákon és azokon kívül is állandóan közösségben van, társaihoz kell alkalmazkodnia.

Az óvoda légköre szabadabb, toleránsabb és – a gyermek életkorának megfelelően – nagyobb biztonságot nyújt. Vajon életkori sajátosságainak megfelelnek-e a fenti elvárások? Kivárja-e az iskola a zökkenőmentes átlépést, vagy inkább „átesik” a gyerek az óvodából az iskolába?

Az átmenet zavartalanságát azonban nem csak a kétféle közösségi nevelés összehangoltsága- vagy hangolatlansága befolyásolja.

A kérdést úgy is feltehetnénk, **megérett-e a jelenlegi iskola a mostani tanköteles korú gyermekek befogadására. Tud-e alkalmazkodni gyermekeink jelentősen megváltozott magatartási, neveltségi, érdeklődési és értékrendjéhez,** tudja-e ezeket hatékony módszerekkel jótékonyan befolyásolni. Ezért az oktatáspolitikai, a képzési, az oktatási, nevelési szellemisége, szervezése felelős.

Kassai Lajos lovas íjásztól hallottam nemrég: „.....élmény kell a gyerekek, nem ismeret!” Ismeretre, használható tudásra is szükség van. Ám ha a gyerekek élmény iránti igényét a jelenkori iskola jobban kielégítené, sokkal kevesebb gondja volna az ismeretek átadásával és a neveléssel.

Az átmenetben gondot okozhat **az iskolaérettségi vizsgálat jelentőségének alábecsülése, egyoldalúsága**. Nemrég mesélte egy szülő, hogy a vizsgálaton szinte egyetlen magatartással kapcsolatos kérdés volt: „Elpakolja a játékait? Igen?” Látja, iskolaérett a kislány!”

Tapasztaljuk, hogy **a gyermekek érési tempója egyéni**. Fejlettség tekintetében nagy különbségek lehetnek azonos évjáratú, de azon belül több hónap különbséggel születettek között, és közel azonos korúaknál is. A jelenlegi, megszigorodott tankötelezettség ezt a különbözőséget kevésbé veszi figyelembe.

Régebben a **család életmódja** jobban **biztosította a gyermek ösztönös fejlesztését, utánpótlás útján tanulását**. Sokkal több testi, egyensúlyi ingert (rengetők, altatók, mesék), több mozgásos lehetőséget és tapasztalatot, szorosabb valóság-és természetközelséget biztosított, nagyobb önállóságot és felelősséget igényelt tőle. Volt alkalma ösztönös munkatapasztalatokat szerezni. Napjainak kis részében volt az iskolában huszad-harmincad magával, adódott alkalma magában vagy néhány baráttal lenni. Kevesebb nyüzsgés és zaj, hemzsegség vette körül, kevesebb (vagy semmi!) TV, és az abból áradó „pörgés”, visítás, hadarás és agresszió ....

Kérdés-e, hogy a gyermek természetes fejlődésének, zavartalan idegrendszeri érésének, személyiségfejlődésének a korábbi, vagy a mostani életvezetés felel meg jobban?

A gyermekek vizsgálatával és fejlesztésével eltöltött több évtized alatt, és a Dunakanyar 4 községében felkérésre végzett vizsgálataim közben sok negatív tapasztalatot szereztem. Az alapkészségekben (észlelési-és mozgáskészségek) és a tanulási magatartásban kb. 5 évente, folyamatosan jelentős minőségi romlás tapasztalható.

A tanuláshoz szükséges alapok = iskolaképesség, tanulási képesség, beválás.

Az értelmesség, az intelligencia a tanulási képességnek csak egy, bár igen fontos komponense.

Saját testének, testi képességeinek észlelése, ismerete és zavartalan használata, egyensúlyának és mozgásainak biztonsága, a mozgásokról kapott pontos visszajelzések teszik önállóvá, magabiztossá, önmaga kontrollálására képessé a gyermeket. Ha helyesen észleli a teret, biztosan mozog és cselekszik a térben, a téri irányoknak megfelelően, ha ügyes mozgása nem csak a pontos, de időben is megfelelő cselekvési készséget biztosítja, akkor jó alapokkal rendelkezik. Ha tapasztalatai azt igazolják, hogy látási, hallási, tapintási (ízlelési és szaglási) érzékelése pontos információkat közvetít a külvilágból és azokat idegrendszerük megfelelően dolgozza fel (helyesen észleli) és tárolja, akkor iskoláskor előtti fejlődése zavartalan. Kialakulnak azok a képességek és készségek, amelyek minden tanulás - beleértve az iskolai tanulást is - alapfeltételei.

A beszédértés, helyes beszéd fejlődése is ezektől a fejlődési feltételektől függ, és egyúttal előfeltétele az írott nyelvi készség (írás, helyesírás, nyelvtan, olvasás) és bizonyos mértékig a matematika megtanulásának, használatának.

Amikor észlelést mondunk, nem ugyanazt értjük alatta, amit a szemész vizsgál, hogy a gyermek jól lát-e, vagy szemüvegre van-e szüksége. Nem is a fülész által megállapított ép, vagy csökkent hallási képességet értjük alatta.

Arról van szó, hogy tapasztalatai helyesen informálják-e a látottakról, hallottakról, a megtapintott dolgról, a tempóról, a hallott, vagy látott sorozatról, pl.: - az írott szóban előforduló betűk vagy a hallott szóban előforduló hangok sorrendjéről,

- az alak és háttér közötti jelentés különbségről,
- hogy tudja-e differenciálni a kört és tojásformát,
- meg tudja-e állapítani, hogy van-e különbség a „vér és fér” között,
- ki tudja-e választani a sorból az ellentétes irányú ábrát,
- ránézésre felméri-e a több-kevesebbet, vagy a 3-4-5 darabot valamiből,
- tud-e megmutatott ritmust letapsolni, lekopogni,

- megkezdett sormintát tud-e folytatni,
- az ügyesebbik, vagy konzekvensen egyik kezét használja-e,
- tud-e mozgást pontosan leutánozni,
- tud-e néhány másodpercig egy lábon állni, stb.

Az alapkészségek megfelelő érettségét erre szolgáló próbákkal ellenőrizhetjük. Hibák, hiányosságok esetén időben végzett, megfelelő fejlesztő eljárások segítségével megakadályozhatjuk, hogy a gyermeknek írás, helyesírás (diszgráfia, diszortográfia), olvasás (diszlexia), vagy matematika (diszkalkulia) tanulási nehézségei, iskolai kudarcai és következményes magatartási zavarai legyenek.

Az alapos iskolaérettségi vizsgálat – az irodalmi adatok és véleményem szerint - legalább kétszer 45-50 perc, a szülővel való megbeszélés kb. szintén 50-60 perc.

Rémesen hangzik! De megéri, mert ezen múlhat gyermekünk zavartalan iskolai pályafutása, a tanulás megkedvelése, talán sikeres továbbtanulása, későbbi pályaválasztása is. Megéri, mert az iskolai kudarcokhoz gyakran társul önbizalomhiány, önértékelési zavar, súlyosabb esetben depresszió, illetve túlkompenzáló, bohóckodó, esetleg aszociális magatartás.

A szülővel való megbeszélés fontos, mert a vizsgáló megfigyelései mellett tájékozódunk kell az **iskolai beválás fontos magatartásjegyeiről**. Ezt gyakran elhanyagolják, pedig sokszor a tanulási magatartás éretlensége, kialakulatlansága okozza a gyermek kudarcait, alapvetően téves megítélését, esetleg a közösségen belül peremhelyzetbe kerülését, bűnbakká válását, következményes tanulási zavarokkal, esetleg az iskola, tanulás teljes elutasításával.

Az iskolai beválás fontos összetevői:

- jó kontaktuskészség
- konfliktus esetén tanúsított megfelelő magatartás
- önirányítás, kooperációs készség
- koncentráció képesség, kitartás

- az elhangzott közlés megfigyelése
- utasítások, követelmények végrehajtása csoportban
- érzelmi stabilitás, emocionális alkalmazkodás
- a magatartás rugalmassága
- egészséges kíváncsiság (nyitottság), érdeklődés
- tanulási motiváció, „én tudom” (kompetencia) igény

Gondolatébresztőnek ennyire futotta. A téma örökzöld, amíg csak gyerek és iskola létezik. További kérdéseket szívesen várok az alábbi e-mail címen:

Huba Judit gyógytornász, gyógypedagógus/logopédus
ny. főiskolai adjunktus, közoktatási szakértő
e-mail: hubajudit@citromail.hu